

Szegedi hadifogoly levele Svédországból és Dániából.

Rendkívül érdekes levelet írt Máté Sándor szegedi zászlós itteni rokonainak. Mátét, aki Oroszországban volt hadifogoly, több társával együtt Dániába internáltak. Két levelét az érkezés sorrendjében itt közöljük:

Hald, június 22.

Tegnap mult egy hete, hogy ideérkeztem. Ma már más szemüveggel nézem az itteni viszonyokat, mint az első napokban, melyek bővelkedtek a jó és kellemetlen benyomásokkal.

A Torneo folyó átlépése után Haparan-dától kezdve utunk egész Svédországon keresztül egy diadaluthoz volt hasonló, melynek végállomását a menyországban képzel-tük. A Torneo folyó svéd partján a haparan-dai helyőrség tisztikara fogadott bennünket, melynek kíséretében az állomásra mentünk. Az út rövid ideig tartott, de ezalatt erős „pergőtűzet” kellett átélni. Az ablakokból nem szüntek meg szorni virágot a nyakunk-ba. Erősen felvirágozva érkezünk meg az állomásra, ahol a stockholmi követségünk megbízottja fogadott bennünket. Üdvözlő beszédek és a legújabb hadihírek felolvasása után beszálltunk a svéd Vöröskereszt kór-házvonatába, ahol minden egyes ember részére szeretetadományként cigareta, szivar, csokoládé, cukorka stb. voltak bekészítve.

A svéd ápolónővéreknek való bemutatkozás után az állomás mellett lévő vendéglőbe mentünk ebédelni. Az ebéd pazar volt, a pilseni sör pedig... szükségtelen, hogy jelzőt fűzzek melléje. Ebéd után adtuk fel a táviratokat a konzulunknak, aki nagyszá-mu magyar és német ujságot és könyvet osztott ki, nemkülönben képeslapokat.

Haparandáról délután négy órakor in-dultunk el. A vacsorát a kocsiiban fogyasztottuk el. A kocsi berendezése mintaszerű. Másnap 11-én Mellansel állomáson étkeztünk fényesen déli 11 órakor. Délután 6 óra 43 perckor érkezünk Bräcke állomásra, ahol vacsoráztunk. Az egész vonalon a *svédek szí-vélyességét, irányukban érzett rokonszenvét híven tükröztetni nem tudom*. A magyarok teljesítményeiről (e háboruban) nagyon jól vannak értesülve a svédek, akik előtt ez a tény nem ujság, mert 1616-ban a svédek és Bethlen Gábor hadserege, a magyarok együtt harcoltak „valaki” ellen, akit a fehér-hegyi csatában el is páholtak.

12-én délelőtt 9 órakor futott be vona-tunk Örebro állomásra, ahol ismét ünnepé-lyes fogadtatásban volt részünk. Örebroban állomásozó svéd gránátos ezred zenekara várt az állomáson. „Gotterhalte” után a *Rákóczy indulni játszott*.

Hellsberg-re értünk negyedtizenkettőkor. Itt fényes megvendéglésben volt részünk. Teljes létszámmal jelen volt az osztrák ma-gyar kolonia a konzulunkkal az élén. Ismét nagyszámu szeretetadomány, valamint ma-gyar és német ujságok. Bájos médik a ma-gyaroknak piros-fehér-zöld, az osztrákoknak pedig fekete sárga kokárdát tűztek fel. Hallesbergben nehezen ment a bucsuzkodás. 6 óra 55 perckor értünk Nässjö állomásra, ahol pompás vacsoránk volt. Az állomáson és környékén temérdek nép volt. Kendő lo-bogtatás a végkimerülésig. Alig hagytuk el az állomást az ápoló nővérek jó éjt ki-vántak első sorban azért, mert másnap kora reggel érkezünk Helsingborgba, ahol pedig nagy cécó lesz.

Ugy is lett.

13-ikán kora reggel érkezünk meg Helsingborgba a kikötőbe, ahol már zászló-diszben várt bennünket az „Aelous” svéd krízhajó. A hajóig csak pár lépést kellett tenni, de az óriási embertömeg alig enge-dett. Mindenik akart valamit a hadifogoly-nak adni. Gyors egymásutánban jöttek az

autók a helsingborgi előkelőségekkel, kik feljöttek a hajónk fedélzetére, ahol minden *asztalon már hatomszázra hevertek az aján-dékok*. Egyszerre két udvari autó áll meg a hajónk mellett; a *svéd trónörökös a család-jával együtt érkezett meg*. Teljes órát volt velünk a fedélzeten a trónörökös pár két bájos fiúcskájával. Mindannyiunkkal leke-zeltek és a legnagyobb közvetlenséggel be-szélgettek mindenkivel külön-külön. A rang-idős tisztünk meleg szavakkal köszönte meg a trónörökösnek a svédek felejthetetlen szívé-lyes fogadtatását, melyben egész Svédorszá-gon keresztül részünk volt. Amint a trónörö-köspár elhagyta a fedélzetet a hajó parancs-noka jelt adott az indulásra, a katonazene-kar pedig rázendített a „Gotterhalte”-ra, melynek hangjai mellett vettünk bucsut Helsingborgtól.

A tenger sima tükkrét méltóságteljesen szelte „Aeolus” hajónk, mely hét órai ut után Aarhus-ban kötött ki. A hajó berende-zését pazar fény és kényelem jellemzi. Dél-után folyamán érkezünk meg Aarhusba, ahol már a hajóból kimozdulni nem volt sza-bad. Az éjjelt a hajóban töltöttük a kikötő-ben. 14-ikén reggel volt a kiszállás a hajóból, melynek közelében ismét szép számmal vol-tak buzgólkodó bácsik és nénik. Szóval a hi-vatalos fogadtatás most játszódik le. A kon-zulátusunk és az osztrák magyar kolonia képviseltette magát. A szállítmányt, mely állt 51 tisztből és 161 főnyi legénységből, itt vették át a dánok. *A fogadtatás elég kedves volt, de nem lehet használni a svédekéhez*. Aarhusból Haldig vasuton tettük meg az utat, amely rövid ideig tartott. *Haldon a ki-szálláskor a dán őrség puskára tűzött su-rannyal és éles töltényekkel „fogadott”. Ez és a táboruk körüli drótsörény hideg zu-hanyként hatott rám*.

Jelen soraimat ott folytatom, ahol el-hagytam 22-ikén írt levelemet. Hogy mi ha-tott rám Haldon zuhanyként, vagyis kelle-metlenül már meg írtam. De ha másik szem-üvegen keresztül nézem az itteni világot, hely-zetet, bizony meg kell nyugodni és elégedni a helyzettel. Minket tulajdonképen azért hoz-tak ide, hogy az ápolás, jó levegő, bő táplál-kozás stb. révén visszanyerjük egészségün-ket, hogy a hazatérés után ép testtel és lé-lekkel láthassunk a ránk háramló munká-hoz. Már pedig itt jó ápolásban részesül mindenki (aki arra szorul); a levegő jó; a táplálkozás ily bőséges voltáról nem álmod-tam soha. Pedig az én képzeletemet eleget foglalkoztatta az orosz fogságban az étvágy kielégítése. Tej, vaj, sajt, hus, kenyér van itt quantum satis. Csak a szabadság; a rézan-gyalát! A levegő izzik a népek szabadság utáni vágyától, *Haldon pedig 180 magyar, osztrák és német tiszt drótkerítést lát maga körül*. A drótkerítés pedig nem szimboluma az óhajtott szabadságnak.

Különben nagyszerűen érzem magam. Panaszkodni pedig nem fogok, mert ha eszembe jut az Oroszországban maradt társa-im sorsa, akkor összetett kézzel kell hálát mondanom Fortunának, akinek a kegye folytán ide kerültem. Mert, hogy ezt kizáró-lag a szerencsének köszönhetem: tény és való.

„A hozzátartozók meglátogatásáról” aka-rok pár szóval írni. A velünk közölt paran-csok értelmében a hadügyminisztérium *meg-engedi a Dániába és Norvégiába internáltak hadifogoly meglátogatását a legközelebbi hozzátartozó részéről, ha igen fontos ok van rá*. Részletes, pontos felvilágosítással szolgál Budapesten az Üllői-úton levő „Hadifoglyo-kat gyámoltó intézet”. Ellenben a követke-zőket tudom, hogy Dániába minden költsé-get összesen véve 1200—1500 *krónába kerül a látogatás*. Szóval nem éri meg a költséget, de a fáradságot sem, amit el kell viselni a

látogatónak. Hiszen már nincs messze az a nap, amelyen megjön az embereknek az esze és meg lesz a béke, melynek 48-ik órájában otthon lesznek.

Honvédünnep Ujszegeden.

A liget lombjain már szüremlik át az ébredő hajnal, madárcsicsérgés is hallik itt-ott, a szellőtől ringó bokrok közül, melyek-nek körvonalai perccenkint egyre élénkebben kezdenek kialakulni az éji homályból. A szolgafán logó bográcsok alatt utolsót lélek-zenek a szürkülő zsaránokok, a *gázcsárda* udvarán még felsir a klárinét, az *éljen* is megriasztja az éj esőndjét, ám azért már úgy érzi magát az ember, hogy elröppent a *tegnap*, minden szépségével és értékével együtt s itt van a *ma* a teljes erkölcsi és anyagi diadalával.

Amint kopog lábunk alatt a közuti hid vastag pallója, amint elnyeli az erdő a há-romórai harangszó bugó hanghullámain, szinte kábultan gondolunk az elsietett tiz, tizenkét órára, amely felejthetetlen hangula-tával, szebbnél-szebb kínálatával, óriás erő-kifejtésével olyan csodás eredményt tudott elérni, a vasárnapi honvédnapon, aminőre senki sem számított. A front mögötti had-seregnek ez volt talán a legpompásabb és a legsikerültebb győzelme az egész országban. Kábultan gondolunk valóban erre a *Pénz* offensége ellen intézett hatalmas offenzívára, mert három év alatt szinte elszoktunk attól, hogy áldrágítás nélkül jóban szépben, ked-vesben részünk lehessen s hogy „rég” ár-ban ahoz jussunk, amit szemünk-szánk ki-ván. És különösen azért érezzük teljesen megilletődve a lelkünket, mert egy oly gyö-nyörű *alapot* sikerült megteremtenie a pol-gárság áldozatkészségével a szegedi 5-ik hon-véd gyalogezrednek, amelyre méltán büszke lehet, mi pedig az elesett hősök özvegyeinek és árváinak nevében hálások lehetünk a fá-radhatlan vezérek és munkatársak iránt.

Kötelességünket teljesítjük csak, amidőn nyilvánosan elismerjük és a város társadal-mának köszönetét tolmácsoljuk *Nágel* Manó ezredesnek és feleségének, aki az előkészítés emberfölkötti munkáját heteken át teljes oda-adással és a legnemesebb emberszeretettel és körültekintéssel lefolytatták s a teljes fényben uszó ünnepélynek lelkeként fárad-hatlan kitartással ügyeltek az ünnepély le-folyása alatt mindenre, hogy sehol fennaka-dás, sehol zavar ne álljon be a nagykon-repciós ünnepség keretében.

Hát ez sikerült is a legteljesebb mér-tékben. Mindenki jól érezte magát, mind-denki meg volt elégedve és mindenik csodál-kozott a gazdag kiállításon, az elmés ötletes-ségen, az udvariasságon és lovagiasságon, amely különösen, mint szelid fény ömlött végig mindenütt, ahol a tiszt urak és az ön-kéntesek a vendégek ellátására és igényeik kielégítésére vállalkoztak.

Ki kell a rendezők sorából még *Szolga* Miklós és *Szundy* Géza századosokat emelni s őket is külön megtisztelni az előismerés meleg szavaival, mert előbbi a *gázcsárdában* utóbbi a *tejesarnokban* nagy utánjárás, ál-dozathozatal árán oly gyönyörű erkölcsi és anyagi sikereket produkáltak, amelyek ugy az ünnepély fényét, mint anyagi jelentősé-geit döntően előmozdították.

A nagy munkából természetesen alapo-san kivették részüket a mindenkor fáradha-tatlan, szép hölgyek is, akiknek ezuttal meg-sokszorozódott a munkájuk, mert az *üzletek* teljes lendületben voltak, úgy hogy, bár gazdagon fel volt szerelve valamennyi, estére már egyik-másikat be kellett zárni *áruhiány* miatt.

Szóval teljes győzelem az egész vonalon! Mi, akiket hajnal bibora csalogatott haza a palotás városba, kezdettől, úgyszólván a vi-gadóban letáncolt utolsó csárdásig mindent